

SEFER HAMITZVOT #210 – HONORING PARENTS

(1) שמות פרק כ (יא) כבד את אביך ואת אמך למען יארכון ימיך על האדמה אשר יקוק אלהיך נתן לך: **דברים פרק ה** (טו) כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך יקוק אלהיך למען יארכין ימיך ולמען ייטב לך על האדמה אשר יקוק אלהיך נתן לך:

(2) ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה רי

והמצוה הר"י היא שצונו לכבד אב ואם והוא אמרו יתעלה כבד את אביך ואת אמך. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במקומות מן התלמוד ורובו ועקרו בקדושין (ל ב - לב א, לט ב, מ א). ולשון ספרא (ר"פ קדושים, קדושין לא ב) אי זה הוא כבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא:

(3) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ו עמוד א

דתניא: יכול אמר לו אביו היטמא, או שאמר לו אל תחזיר, יכול ישמע לו? ת"ל: +ויקרא י"ט+ איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו, כולכם חייבין בכבוד!

(4) רמב"ן שמות פרק כ

(יא) כבד את אביך - הנה השלים כל מה שאנו חייבין בדברי הבורא בעצמו ובכבודו, וחזר לצוות אותנו בעניני הנבראים, והתחיל מן האב שהוא לתולדותיו כענין בורא משתתף ביצירה, כי השם אבינו הראשון, והמוליד אבינו האחרון, ולכך אמר במשנה תורה (דברים ה טו) כאשר צויתך בכבודי כן אנכי מצוך בכבוד המשתתף עמי ביצירתך. ולא פירש הכתוב הכבוד, שהוא נלמד מן הכבוד הנאמר למעלה באב הראשון יתברך, שיודה בו שהוא אביו, ולא יכפור בו לאמר על אדם אחר שהוא אביו, ולא יעבדנו כבן לירושתו, או לענין אחר שיצפה ממנו, ולא ישא שם אביו וישבע בחיי אביו לשוא ולשקר. ויכנסו בכלל הכבוד דברים אחרים, כי בכל כבודו נצטוונו, ומפורשים הם בדברי רבותינו (קדושין לא ב), וכבר אמרו (שם ל ב) שהוקש כבודו לכבוד המקום: וכאשר המצוה הזאת היא בתחתונים, כן נתן שכרה באריכות ימים בארץ אשר יתן לנו...

(5) ספר החינוך מצוה לג

משרשי מצוה זו, שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלהים ואנשים. ושיתן אל לבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו. וכשיקבע זאת המדה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו, והעמידו על מתכונתו ושלימות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשכלת, שאלולי הנפש שחננו האל יהיה כסוס כפרד אין הבין, ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להזהר בעבודתו ברוך הוא ...

(6) שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ

סעיף ד איזהו כבוד, מאכילו ומשקהו, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא. ויתנו לו בסבר פנים יפות, שאפילו מאכילו בכל יום פטומות והראה לו פנים זועפות, נענש עליו. הגה: וכן להיפך, אם מטחין אביו ברחיים, וכוונתו לטובה כדי שינצל אביו מדבר קשה יותר מזה, ומדבר פיוסים על לב אביו ומראה לו שכוונתו לטובה עד שיתרצה אביו לטחון ברחיים, נוחל עולם הבא וישמשנו בשאר דברים שהשמש משמש רבו.

סעיף ה [י] זה שמאכילו ומשקהו, משל אב יא] ואם, אם יש לו. ואם אין לאב, ויש לבן, כופין אותו (ד) וזן אביו <ו> כפי מה שהוא יכול. ואם אין לבן, ה אינו חייב לחזר על הפתחים להאכיל את אביו. הגה: ..ואם יש לו בנים רבים, מחשבים לפי ממון שלהם, ואם מקצתן עשירים ומקצתן עניים, מחויבים העשירים לבד. אבל חייב לכבדו בגופו, אף על פי שמתוך כך בטל ממלאכתו ויצטרך לחזר על הפתחים.

סעיף ח [ח] עד היכן כיבוד אב ואם, אפילו נטלו כיס של זהובים שלו והשליכו בפניו לים, לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעוס כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק. הגה: [ט] ויש אומרים דאם רוצה לזרוק מעות של בן לים דיכול למונעו, יא דהא אינו חייב לכבדו רק משל אב, אבל לא משל בן

סעיף ט חייב לכבדו אפילו אחר מותו. כיצד, היה אומר דבר שמועה מפיו, אומר: כך אמר אבא מארי הריני כפרת משכבו, אם הוא תוך שנים עשר חדש, יג ואם הוא לאחר שנים עשר חדש, אומר: זכרונו לברכה. הגה: <יא> ואין חילוק בין אם לאב בכל זה (מהרי"ל סימן כ"ז /כ"ד/).

סעיף י מי שנטרפה דעת אביו או אמו, משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהם. ואם אי אפשר לו לעמוד, מפני שנשתגעו ביותר, ילך לו ויניחם, <יד> ויצוה לאחרים לנהגם כראוי.

סעיף יא ראה אביו שעבר על דברי תורה, לא יאמר לו: עברת על דברי תורה, אלא יאמר לו: אבא כתוב בתורה כך וכך, כאילו הוא שואל ממנו ולא כמזהירו, והוא יבין בעצמו ולא יתבייש. ואם היה אומר שמועה בטעות, לא יאמר לו: לא תתני הכי.

סעיף יד אביו אומר לו: השקני מים, ואמו אומרת: השקני מים, טז (ט) מניח אמו (י) ועוסק בכבוד אביו. כה] ואם היא (יא) מגורשת מאביו, שניהם שוים ולא יזה מהם (יב) שירצה יקדים.

סעיף טו כו] אמר לו אביו לעבור על דברי תורה, בין מצוה עשה בין מצות לא תעשה, ואפילו (יג) מצוה של דבריהם, יז (יד) לא ישמע לו.

סעיף יט [ל] אסור לאדם להכביד עולו על בניו ולדקדק בכבודו עמהם, שלא יביאם לידי מכשול, אלא ימחול ויעלים עיניו מהם, שהאב (טז) שמחל על כבודו, כבודו מחול.

סעיף כ המכה לבנו גדול, היו מנדין אותו, שהרי עובר על לפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט, יד). [לא] ולא מקרי גדול לדבר זה, רק (יז) אחר כא כ"ב שנה או כ"ד שנה (בקונטרס פ"ק דקדושין וב"י ס"ו של"ד).